

บทที่ 2

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินงานวิจัยพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
3. การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม
4. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
5. ความพึงพอใจ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรา 23 การจัดการศึกษา ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา เน้นความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เน้นความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา เน้นความรู้และทักษะการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้รอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน แหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และมีการร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายร่วมกัน พัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545, 14 สิงหาคม 2542, หน้า 5-12) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำวิชาความรู้จากสถานศึกษาไปปรับใช้ในท้องถิ่น หรือเพื่อเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อการศึกษาได้ ส่วนกิจกรรมนอกหลักสูตรนั้น หน่วยงานการศึกษาและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ต่างก็เป็นการสนองนโยบายการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษาเพื่อปวงชน ลักษณะ

ของกิจกรรมก็เป็นการจัดเพื่อการศึกษาในท้องถิ่นนั่นเอง ส่วนเนื้อหาและรูปแบบของกิจกรรมก็มีหลากหลาย เป็นไปตามจุดประสงค์และปรัชญาการศึกษาที่องค์การยึดเป็นสำคัญ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 การจัดการศึกษาจึงควรส่งเสริมให้ผู้เรียนปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและของชาติ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ตลอดจนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน มีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 4-8) กล่าวถึงหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไว้ดังนี้

2.1 หลักการ

เพื่อให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระเวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2.2 จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทาง วิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำรงชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นใน วิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญา ไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

2.3 โครงสร้าง

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ ที่ กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้ กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

2. สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือ กระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ภาษาไทย

- 2.2 คณิตศาสตร์
- 2.3 วิทยาศาสตร์
- 2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา
- 2.6 ศิลปะ
- 2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 2.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิดเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัดและความสนใจแต่ละคนนั้นสถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ ให้สอดคล้องและสนองต่อศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพมุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจรตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงานโดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำพิชญประโยชน์ เป็นต้น

4. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อให้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

5. เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง
โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6	มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง
ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3	มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000-1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง
ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6	มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

ทั้งนี้สถานศึกษาอาจจัดเวลาเรียนและกลุ่มสาระต่าง ๆ ได้ตามสภาพกลุ่มเป้าหมาย
สำหรับการศึกษานอกระบบ สามารถจัดเวลาเรียนและช่วงชั้นได้ตามระดับการศึกษา

2.4 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กรมวิชาการ (2545. หน้า 1-2) กล่าวถึงความสำคัญ ธรรมชาติ และลักษณะเฉพาะ
ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสรุปได้ว่า กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรมเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทุกคนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาต้อง
เรียน ทั้งนี้เพราะกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันบนโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่าง
รวดเร็วตลอดเวลา การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจซึ่งแตกต่างกันอย่างหลากหลาย การปรับตัวเอง
กับบริบทสภาพแวดล้อมทำให้เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ มีความสามารถทางสังคม มีความรู้
ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามในแต่ละด้านดังนี้

2.4.1 ด้านความรู้

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะให้ความรู้แก่ผู้เรียนในเนื้อหาสาระ
ความคิดรวบยอด และหลักการสำคัญ ๆ ในสาขาวิชาการต่าง ๆ ทางสังคมศาสตร์ ได้แก่
ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ประชากร
ศึกษา และสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามขอบข่ายที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น โดยจัดการเรียนรู้ใน
ลักษณะบูรณาการหรือสหวิทยาการ

2.4.2 ด้านทักษะและกระบวนการ

ในการเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้เรียนควรจะได้พัฒนากระบวนการ
ต่าง ๆ จนเกิดทักษะและกระบวนการดังนี้

1. ทักษะการคิด เช่นการสรุปความคิด การแปลความ การวิเคราะห์หลักการและการ
นำไปใช้ ตลอดจนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2. ทักษะการแก้ปัญหา ตามกระบวนการทางสังคมศาสตร์ กระบวนการสืบสวน เช่น ความสามารถในการตั้งคำถามและการตั้งสมมติฐานอย่างมีระบบ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การทดสอบสมมติฐานและสรุปเป็นหลักการ

3. ทักษะการเรียนรู้ เช่นความสามารถในการแสวงหาข้อมูลความรู้โดยการอ่าน การฟัง และการสังเกต ความสามารถในการสื่อสารโดยการพูด การเขียน และการนำเสนอความสามารถในการตีความ การสร้างแผนภูมิ แผนที่ ตารางเวลา และการจัดบันทึก รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ ในการแสวงหาความรู้ทักษะกระบวนการกลุ่ม เช่น ความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตามในการทำงานกลุ่ม มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย การทำงานของกลุ่ม ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ สร้างสรรค์ผลงาน ช่วยลดข้อขัดแย้ง และแก้ไขปัญหากลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.3. ด้านเจตคติ และค่านิยม

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาเจตคติ และค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ เช่นรู้จักตนเอง ฟังตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความกตัญญูรักเกียรติภูมิแห่งตน มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตที่ดี มีความพอดีในการบริโภค เห็นคุณค่าของการทำงาน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รู้จักคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิของผู้อื่น เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่มรักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เห็นคุณค่าอนุรักษ์ และ พัฒนาศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา และการปกครองของศาสนา และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.4.4. ด้านการจัดการและการปฏิบัติ

กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถนำความรู้ ทักษะ ค่านิยม และเจตคติ ที่ได้รับการอบรมป้อนนิสัยมาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้

เมื่อมองในภาพรวม ๆ แล้วจะพบว่า ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่อง ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ และสังคมวัฒนธรรม มีทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ประกอบ การตัดสินใจอย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิต และมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในฐานะพลเมืองดีแล้ว ยังช่วยให้นำความรู้ทางจริยธรรม หลักธรรมทางศาสนา มาพัฒนาตนเองและสังคมได้ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

คุณภาพผู้เรียน

สำหรับคุณภาพผู้เรียน กรมวิชาการ (2545. หน้า 6-7) ได้กล่าวถึงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระพื้นฐานที่ผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย ศาสตร์สาขาต่าง ๆ หลายแขนงมีลักษณะเป็นพหุวิชาการ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะกระบวนการ มีคุณธรรม จริยธรรมค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งได้แสดงบทบาทและความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสภาพแวดล้อม

3. หนังสืออ่านเพิ่มเติม

3.1 ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล (จินตนา ไบกาชุกยี, 2534. หน้า 19)

หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่มีเนื้อหาอันเป็นประโยชน์แก่เด็กทั้งในแง่การศึกษาความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากแบบเรียน ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และแทรกเรื่องราวน่ารู้สำหรับเด็กได้ด้วย (วัลลีย์ ปราสาททองโอสถ, 2520. หน้า 37)

หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่เรียบเรียงขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เรียนรู้ตามหลักสูตรให้กว้างขวางขึ้น โดยเรียบเรียงให้สนุกสนาน เข้มข้น แฝงคติเร้าความสนใจของนักเรียน (รัตนา ฤทธิพิทักษ์, 2519. หน้า 46)

กระทรวงศึกษาธิการ (2522 หน้า 25) กล่าวว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง แบบเรียนอีกประเภทหนึ่งไม่บังคับใช้ เพียงแต่กระทรวงศึกษาธิการระบุรายชื่อไว้ในคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องกำหนดแบบเรียนสำหรับเลือกใช้ เพื่อให้โรงเรียนจัดหาไว้ในห้องสมุดโรงเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีเนื้อหาอิงหลักสูตรแต่มีรายละเอียดมากกว่า เขียนชวนอ่านมากกว่าแบบเรียน เพื่อให้นักเรียนได้อ่านเพิ่มเติมด้วยตนเอง หนังสืออ่านเพิ่มเติมจะมีการระบุไว้ว่าสำหรับเด็กในระดับใด วิชาใดหนังสือประเภทนี้ โรงเรียนจะบังคับซื้อไม่ได้

จากความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมตามที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เด็กได้อ่านหาประสบการณ์ เพิ่มเติม มีเนื้อหาสาระอิงหลักสูตรแต่รายละเอียดเฉพาะเรื่องมากกว่าการดำเนินเรื่องเรียบเรียงให้สนุกสนานเร้าใจ แฝงเนื้อหาสาระเหมาะสมกับวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

3.2 ความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

บันลือ พลฤกษ์วัน (2542.หน้า 58) และปราณี เชียงทอง (2526.หน้า 133) ได้กล่าวไว้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นสื่อการเรียนอย่างหนึ่ง ที่กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้ หน่วยงานของรัฐท้องถิ่น โรงเรียนและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดทำเพื่อให้โรงเรียนใช้ เป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ โดยให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นซึ่งในการจัดทำหนังสือดังกล่าว โรงเรียนจะต้องนำเนื้อหาในหลักสูตรมาขยาย ให้มีรายละเอียดมากขึ้นโดยเน้นเนื้อหาสาระที่ให้ความรู้ข้อเท็จจริงที่มีคุณค่าความเพลิดเพลินอันแตกต่างไปจากหนังสือแบบเรียน ความจำเป็นในการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม สรุปได้ ดังนี้

1. ช่วยขยายแบบเรียนเนื้อหาให้กว้างขวางขึ้น หนังสืออ่านเพิ่มเติมจัดทำขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะส่วนย่อย ที่ช่วยเน้นขยายเนื้อหา และยังมีภาพประกอบ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้กว้างขวางขึ้น ดีขึ้น และง่ายขึ้น สร้างเสริมนิสัยรักการค้นคว้าและพัฒนาการอ่าน หนังสืออ่านเพิ่มเติมเด็กสามารถอ่านได้อย่างอิสระไม่จำกัดสถานที่ เป็นการสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้รักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกทักษะในการอ่านอยู่เสมอรวมทั้งยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อีกด้วย

2. สร้างเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านหนังสือ หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีเรื่องราวเนื้อหาที่สนุกสนาน มีภาพประกอบสมกับวัย จึงสามารถสร้างความสนใจที่จะอ่านได้มากกว่าแบบเรียนซึ่งจะปลูกฝังให้เด็กเกิดนิสัยรักการอ่านในที่สุด

3. ชดเชยความบกพร่องทางด้านจิตใจ ของเด็ก หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เป็นเรื่องราวสามารถชดเชยความรู้สึก บกพร่องทางจิต สร้างเสริมคุณธรรม ได้ดีกว่าแบบเรียน

4. ช่วยให้เด็กได้รับความเพลิดเพลิน บันเทิงใจ ลับสมองและส่งเสริมเชาวน์ปัญญา หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีเนื้อหาที่สนุกสนานแฝงไว้ด้วยความรู้ มีความเหมาะสมกับวัยจึงเป็นสื่อสำคัญที่จะสร้างความเพลิดเพลิน ส่งเสริมเชาวน์ปัญญาให้แก่เด็ก

3.3 จุดมุ่งหมายในการสร้างหนังสืออ่านหนังสือเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นสื่อการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง ที่กรมวิชาการส่งเสริมให้ โรงเรียนชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนเอกชนจัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสอ่านหนังสือที่มีสาระเกี่ยวกับประสบการณ์จริงในท้องถิ่นของตนสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ทำให้นักเรียนมีความรู้ กว้างไกลออกไปนอกเหนือจากการอ่านหนังสือแบบเรียนที่หลักสูตรกำหนด จุดมุ่งหมายในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม (ณรงค์ ทองปาน, 2526.หน้า 79-81) ได้กล่าวสรุป ดังนี้

1. เพื่อปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม คุณธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามตามขนบธรรมเนียม

ประเพณี

2. เพื่อเสริมสร้างจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์
3. เพื่อให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องที่นอกเหนือจากบทเรียนในรูปแบบที่เหมาะสมกับเด็ก
4. เพื่อช่วยให้เด็กมีหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเหมาะสมกับวัย
5. เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่าน การค้นคว้า และเกิดทักษะในการอ่าน
6. เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
7. เพื่อให้เด็กได้รับความบันเทิงสนุกสนานเพลิดเพลินได้รับความจริงใจของความสุขและสนองความต้องการของวัยเด็ก
8. เพื่อช่วยในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมและสร้างศรัทธาในเอกลักษณ์ไทย หนังสืออ่านเพิ่มเติมจัดเป็นหนังสือเสริมประสบการณ์ชนิดหนึ่งที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับความสนใจของเด็ก ช่วยให้เด็กได้รับความรู้ประสบการณ์มีทักษะ เจตคติ ตลอดจนคุณธรรมต่าง ๆ มีมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินสร้างนิสัยที่ดีในการอ่านและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

4. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

4.1 ความหมาย วันสำคัญในพระพุทธศาสนา เป็นวันที่มีเหตุการณ์ที่สำคัญ อันเนื่องด้วยพระรัตนตรัย คือพระพุทธเจ้า พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และพระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า เหตุการณ์ที่สำคัญดังกล่าว เป็นประโยชน์แก่อุทิศแก่พุทธศาสนิกชนทุกหมู่เหล่า คือบริษัทสี่อันได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา ให้น้อมรำลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยในหลักที่สำคัญ เพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อจริงใจให้พระพุทธศาสนา ดำรงคงอยู่สถิตสถาพร เป็นคุณประโยชน์อันยิ่งใหญ่แก่ตนเองและแก่สัตว์โลกทั้งปวง ซึ่งมีใช้จำกัดอยู่เพียงมนุษยชาติเท่านั้น

4.2 ความสำคัญ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีความสำคัญเพราะเกี่ยวเนื่องด้วยพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เราสามารถศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนา ผ่านวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งวิธีปฏิบัติตนในวันสำคัญดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้นเมื่อถึงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชาวพุทธควรน้อมนำเอาหลักธรรมและคุณของพระรัตนตรัยมาประพฤติปฏิบัติเป็นกรณีพิเศษเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา เพราะสาระสำคัญที่แท้จริงของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ หลักธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ในวันสำคัญแต่ละวัน เพื่อให้พุทธศาสนิกชนนำไปประพฤติปฏิบัติและเข้าร่วมกิจกรรม

ให้เหมาะสมกับวันสำคัญนั้นๆ เช่น วันมาฆบูชา วิสาขบูชา วันอัญมณีบูชา วันอาสาฬหบูชา วันธรรมสวนะ เป็นต้น

4.2.1. วันมาฆบูชา

ประวัติและความเป็นมา วันมาฆบูชา แปลว่า การบูชาในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ถ้าปีใดมีอธิกมาส คือ เดือน 8 สองหน ก็เลื่อนไปเป็นวัน 15 ค่ำ เดือน 4

ความสำคัญ วันมาฆบูชาเป็นวันสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงประชุมครั้งแรกในพระพุทธศาสนา เรียกว่า จาตุรงคสันนิบาต ณ เวฬุวันมหาวิหารในกรุงราชคฤห์ ในการประชุมครั้งนี้มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

- 1 พระสาวก 1,250 รูป มาประชุมกันโดยทุกรูปล้วนเป็นพระอรหันต์ทั้งสิ้น
- 2 พระสาวกทั้ง 1,250 รูป ล้วนได้รับเอหิภิกขุอุปสัมปทา คือ ได้รับการอุปสมบทจากพระพุทธเจ้า
- 3 พระสาวกเหล่านั้นมาประชุมกันโดยมิได้นัดหมายมาก่อนล่วงหน้า
- 4 พระพุทธเจ้าทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์

เหตุการณ์ทั้ง 4 มาบรรจบกันในวันเดียวกันนั้นถือว่าเป็นเรื่องอัศจรรย์ นอกจากนี้ในพรรษาสุดท้ายยังเป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงปลงพระชนมายุสังขารกว่าอีก 3 เดือน จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน ในการประชุมกันในวันนั้น พระพุทธเจ้าได้ทรงธรรมแสดงโอวาทปาติโมกข์ อันเป็นคำสอนของพระพุทธศาสนาประกอบด้วยหลักธรรม หลักธรรมที่ควรนำไปปฏิบัติได้แก่ โอวาทปาติโมกข์ หมายถึงหลักคำสอนคำสำคัญของพระพุทธศาสนาอันเป็นไปเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตเป็นไปเพื่อความหลุดพ้น หรือคำสอนอันเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา หลักธรรมประกอบด้วย หลักการ 3 อุดมการณ์ 4 วิธีการ 6 ดังนี้

หลักการ 3

1. การไม่ทำบาปทั้งปวง ได้แก่การงดเว้น การลด ละเลิก ทำบาปทั้งปวง ซึ่งได้แก่ อกุศลกรรมบถ 10 ทางแห่งความชั่ว มีสิบประการ อันเป็นความชั่วทางกาย ทางวาจา และทางใจ
 - ความชั่วทางกาย ได้แก่ การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤตินิคมในกาม
 - ความชั่วทางวาจา ได้แก่ การพูดเท็จ การพูดส่อเสียด การพูดเพ้อเจ้อ
 - ความชั่วทางใจ ได้แก่ การอยากได้สมบัติของผู้อื่น การผูกพยาบาท และความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม

2. การทำกุศลให้ถึงพร้อม ได้แก่ การทำความดี ทุกอย่างซึ่งได้แก่ กุศลกรรมบถ 10 เป็นแบบของการทำฝ่ายดีมี 10 อย่าง อันเป็นความดีทางกาย ทางวาจาและทางใจ

การทำความดีทางกาย ได้แก่ การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ทำร้ายเบียดเบียน ผู้อื่นมีแต่ช่วยเหลือ
เกื้อกูลกัน การไม่ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ มาเป็นของตน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการ
ไม่ประพฤตินิโคตในกาม

การทำความดีทางวาจา ได้แก่ การไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ และไม่พูด
เพื่อแฉอวดแต่คำจริง พูดคำอ่อนหวาน พูดคำให้เกิดความสามัคคีและพูดถูกกาลเทศะ

การทำความดีทางใจ ได้แก่ การไม่โลภอยากได้ของของผู้อื่นมีแต่คิดเสียสละการไม่ผูก
อาฆาตพยาบาทมีแต่คิดเมตตาและปรารถนาดีและมีความเห็นความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตาม
ทำนองคลองธรรม เช่น เห็นว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

3. การทำจิตให้ผ่องใส ได้แก่ การทำจิตของตนให้ผ่องใส ปราศจากนิวรณ์ซึ่งเป็นเครื่อง
ขัดขวางจิตไม่ให้เข้าถึงความสงบ มี 5 ประการ ได้แก่

1. ความพอใจในกาม (กามฉันทะ)
2. ความอาฆาตพยาบาท (พยาบาท)
3. ความหดหู่ท้อแท้ ว่างเหงาหวนอน (ถีนะमितตะ)
4. ความฟุ้งซ่าน รำคาญ (อุทธัจจะกุกกุจจะ) และ
5. ความลังเลสงสัย (วิจิกิจฉา) เช่น สงสัยในการทำความดี ความเชื่อว่าผลจริงหรือไม่
วิธีการทำจิตให้ผ่องใส ที่แท้จริงเกิดขึ้นจากการละบาปทั้งปวงด้วยการถือศีลและบำเพ็ญ
กุศล ให้ถึงพร้อมด้วยการปฏิบัติสมณะและวิปัสสนา จนได้บรรลุอรหัตผล อันเป็นความผ่องใสที่
แท้จริง

อุดมการณ์ 4

1. ความอดทน ได้แก่ ความอดกลั้น ไม่ทำบาปทั้งทางกายวาจา ใจ
2. ความไม่เบียดเบียน ได้แก่ การงดเว้นจากการทำร้ายรบกวน หรือ เบียดเบียนผู้อื่น
3. ความสงบ ได้แก่ ปฏิบัติตนให้สงบทั้งทางกาย ทางวาจาและทางใจ
4. นิพพาน ได้แก่ การดับทุกข์ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นได้จากการ
ดำเนินชีวิตตามมรรคมีองค์ 8

วิธีการ 6

1. ไม่ว่าร้าย ได้แก่ ไม่กล่าวให้ร้ายหรือ กล่าวโจมตีใคร
2. ไม่ทำร้าย ได้แก่ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น
3. สำรวมในปาติโมกข์ ได้แก่ ความเคารพระเบียบวินัย กฎ กติกา กฎหมาย รวมทั้ง
ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีของสังคม
4. รู้จักประมาณ ได้แก่ รู้จักความพอดีในการบริโภคอาหาร หรือการใช้สอยสิ่งต่าง ๆ

5. อยู่ในสถานที่ที่สงบ ได้แก่ อยู่ในสถานที่สงบมีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม
6. ฝึกหัดจิตใจให้สงบ ได้แก่ ฝึกหัดชำระจิตใจให้สงบมีสุขภาพ คุณภาพและประสิทธิภาพที่

ดี

พิธีมาฆบูชามีขึ้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 4 ทางราชการกำหนดให้เป็นวันหยุดราชการ
หนึ่งวัน พุทธศาสนิกชนประกอบพิธีตามประเพณีนิยม ดังนี้

- (1) ทำตบมืออยู่ในศีลธรรมให้พิเศษขึ้นไปกว่าวันธรรมดา เช่น เว้นอบายมุข รักษาศีล 8 งดเสพสุราเมรัย หรือถือโอกาสเลิกยาเสพติดเหล่านี้
- (2) บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เช่น บริจาคโลหิต บริจาคทรัพย์ ทำความสะอาด และซ่อมแซมวัดวาอาราม ห้องสมุดประชาชน ถนนหนทาง เป็นต้น
- (3) ทำบุญ ตักบาตร ฟังธรรมทางวิทยุ โทรทัศน์ หรือที่องค์การต่าง ๆ จัดขึ้น
- (4) ประกอบพิธีเวียนเทียน

พิธีเวียนเทียน

การเวียนเทียน คือ การที่พุทธบริษัทถือดอกไม้ธูปเทียนที่จุดไว้ประนมมือทำประทักษิณ หรือ ทักษิณาวฏ คือ เดินเวียนขวารอบพระอุโบสถหรือปูชนียวัตถุในวัด หรือพุทธสถาน โดยสำรวมใจน้อมระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยในขณะที่เดินอยู่นั้น เสร็จแล้วนำดอกไม้ธูปเทียนนั้นไปบูชาอันเป็นการแสดงความเคารพอย่างสูงด้วย เครื่องสักการบูชา มีระเบียบปฏิบัติที่เหมือนกันทั้ง 4 วัน (วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา) ต่างแต่คำกล่าวบูชาเท่านั้น

เมื่อถึงกำหนดวันสำคัญนั้นๆ วัดจะประกาศให้ทราบถึงกำหนดการประกอบพิธี เมื่อถึงเวลากำหนด ทางวัดตีระฆังสัญญาณให้พุทธบริษัทประชุมพร้อมกันที่หน้าพระอุโบสถหรือลานพระเจดีย์โดยพระภิกษุอยู่แถวหน้า ถัดไปสามแถวท้ายสุดอุบาสก-อุบาสิกา และจัดให้ชายหญิงแยกกลุ่มกันหรือรวมกลุ่มคณะกันก็ได้

เมื่อพร้อมกันแล้ว ประธานสงฆ์จุดเทียนและธูป ทั้งหมดจุดเทียนและธูปของตนตาม เสร็จแล้วทั้งหมดถือดอกไม้ธูปเทียนที่จุดแล้วประนมมือหันหน้าเข้าหาปูชนีย สถานที่จะทำประทักษิณนั้น ประธานสงฆ์กล่าวนำว่า นโม ตสฺส ภควตฺ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส พร้อมกันสามจบแล้วกล่าวนำคำถวายดอกไม้ธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ตามแบบที่กำหนดไว้สำหรับวันนั้นๆ

หลังจากนั้น ประธานสงฆ์เดินนำแถวด้วยอาการประนมมือถือดอกไม้ธูปเทียนนั้นไปทางขวามือของ สถานที่ที่เดินเวียน คือ เดินเวียนไปทางที่มือขวาตนหันเข้าหาสถานที่ที่เดินนั้น ทั้งหมดเดินเรียงแถว เว้นระยะห่างกันพอสมควร เดินตามหัวหน้าไปด้วยอาการสงบ ระหว่างเดินเวียนเทียนรอบที่หนึ่ง ฟังตั้งใจระลึกถึงพระพุทธรูปโดยนัยบทว่า อิติปิโส ภควา...รอบที่สอง ฟังตั้งใจระลึกถึงพระธรรมคุณโดยนัยบทว่า สวากขาโต ภควตา ธัมโม....และรอบที่สาม ฟังตั้งใจระลึกถึงพระสังฆ

คุณโดยนัยบท สุปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฆ์ ... (หรือว่า พุทโธ เม นาโถ, ธัมโม เม นาโถ, สัมโฆ เม นาโถ โดยลำดับแต่ละรอบก็ได้) เมื่อครบ 3 รอบแล้วนำดอกไม้ธูปเทียนไปปักบูชาตามที่เตรียมไว้ แล้วเข้าไปประชุมพร้อมกันในพระอุโบสถ วิหาร หรือศาลาการเปรียญ แล้วแต่ที่วัดจะกำหนด

4.2.2. วันวิสาขบูชา

ประวัติและความเป็นมา เป็นวันที่พุทธศาสนิกชนมาประกอบกรณียกิจ เพื่อระลึกถึงพระคุณของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในโอกาสแห่งวันประสูติ วันตรัสรู้ และวันปรินิพพานของพระองค์

วันวิสาขบูชา แปลว่า การบูชาในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ถ้าปีใดมีอธิกมาส คือ เดือน 8 สองหนก็เลื่อนไปเป็นวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 7

ความสำคัญ วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญที่เกี่ยวกับประวัติพระพุทธเจ้าในวันนี้มีเหตุเกิดขึ้น 3 ประการคือ

1. เป็นวันประสูติ ของเจ้าชายสิทธัตถะ ณ สวนลุมพินีวัน ในตอนเช้าวันศุกร์ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ปีจอ
2. เป็นวันตรัสรู้ ของพระพุทธเจ้า ณ ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ในตอนเช้ามีดของวันพุธ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ปีจอ
3. เป็นวันปรินิพพาน ของพระพุทธเจ้า ณ เมืองกุสินารา ในวันอังคาร ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ปีมะเส็ง

พระพุทธเจ้าประสูติที่สวนลุมพินีวัน ซึ่งอยู่ระหว่างเมืองกบิลพัสดุ์ นครหลวงของแคว้นสักกะกับเมืองเทวทหะนครของแคว้นโกลิยะในวันเพ็ญเดือนวิสาขะ (เดือน 6) ก่อนพระพุทธศักราช 80 ปี

พระพุทธเจ้าตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ได้เป็นสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ ใต้ร่มพระศรีมหาโพธิ์ ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม แคว้นมคธ ในวันเพ็ญเดือนวิสาขะ (เดือน 6) ก่อนพระพุทธศักราช 45 ปีเมื่อพระชนม์ได้ 35 พรรษา

พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน ณ ระหว่างต้นรังทั้งคู่ในศาลวโทยาน นครกุสินาราในวันเพ็ญเดือนวิสาขะ (เดือน 6) ก่อนพุทธศักราช 1 ปี เมื่อพระชนม์ได้ 80 พรรษา

นับว่าเป็นเรื่องอัศจรรย์ที่เหตุการณ์ทั้ง 3 ได้มาอุบัติในวันเดียวกัน พุทธศาสนิกชนจึงได้จัดให้มีการประกอบพิธีกรรมขึ้นในวันวิสาขบูชา เพื่อน้อมระลึกถึงสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้นต่อสัตว์โลก ราชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้ทรงออกพระราชกำหนดเรียกว่า พระราชกำหนดพิธีวิสาขบูชา ห้ามมิให้มีการฆ่าสัตว์และเสพสุรา

เมรัย 3 เดือน คือ วันขึ้น 14 , 15 ค่ำ และแรม 1 ค่ำ เดือน 6 และโปรดให้พระบรมวงศ์พร้อมทั้งประชาชนทั่วไปทำบุญตักบาตร รักษาศีล ปล่อยสัตว์ตามศรัทธา จุดประทีปโคมไฟเวียนเทียน

หลักธรรมที่สำคัญที่ควรนำมาปฏิบัติในวันวิสาขบูชา ได้แก่

1. ความกตัญญู

คือ การรู้คุณค่า เป็นคุณธรรมที่คู่กับความกตเวทิต์ ซึ่งหมายถึงการตอบแทนคุณที่มีผู้ทำไว้ ความกตัญญูและความกตเวทิต์นี้ เป็นเครื่องหมายของคนดี ทำให้ครอบครัวและสังคมมีความสุข ซึ่งความกตัญญูกตเวทิต์นั้นสามารถเกิดขึ้นได้กับทั้ง บิดามารดาและลูก ครูอาจารย์กับศิษย์ นายจ้างกับลูกจ้าง ฯลฯ

ในพระพุทธศาสนา เปรียบพระพุทธเจ้าเสมือนกับบุพการี ผู้ชี้ให้เห็นทางหลุดพ้นแห่งความทุกข์ ดังนั้นพุทธศาสนิกชนจึงควรตอบแทนด้วยความกตัญญูกตเวทิต์ด้วยการทำบุญ รุงพระพุทธศาสนา และดำรงพระพุทธศาสนาให้อยู่สืบไป

2. อริยสัจ 4

คือ ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ในวันวิสาขบูชา ได้แก่ **ทุกข์** คือ ปัญหาของชีวิต สภาวะที่ทนได้ยาก ซึ่งทุกข์ขั้นพื้นฐาน คือ การเกิด การแก่ และการตาย ล้วนเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องเผชิญ ส่วนทุกข์จร คือ ทุกข์ที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การพลัดพลาดจากสิ่งที่เป็นที่รัก หรือ ความยากจน เป็นต้น

สมุทัย คือ ต้นเหตุของปัญหา หรือสาเหตุของการเกิดทุกข์ และสาเหตุส่วนใหญ่ของปัญหาเกิดจาก "ตัณหา" อันได้แก่ ความอยากได้ต่างๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

นิโรธ คือ ความดับทุกข์ เป็นสภาพที่ความทุกข์หมดไป เพราะสามารถดับกิเลส ตัณหา อุปาทานออกไปได้

มรรค คือ หนทางที่นำไปสู่การดับทุกข์ เป็นการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา มี 8 ประการ ได้แก่ ความเห็นชอบ ดำริชอบ วาจาชอบ กระทำชอบ เลี้ยงชีพชอบ พยายามชอบ ระลึกชอบ ตั้งจิตมั่นชอบ

3. ความไม่ประมาท

คือการมีสติตลอดเวลา ไม่ว่าจะทำอะไร พุดอะไร คิดอะไร ล้วนต้องใช้สติ เพราะสติคือการระลึกได้ การระลึกได้อยู่เสมอจะทำให้เราใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท ซึ่งความประมาทนั้นจะทำให้เกิดปัญหายุ่งยากตามมา ดังนั้นในวันนี้พุทธศาสนิกชนจะพากันน้อมระลึกถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ ด้วยความมีสติ

นอกจากนี้ ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2542 องค์การสหประชาชาติได้มีมติกำหนดให้วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญในกรอบขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่น่ายินดีเป็นอย่างมากสำหรับพุทธศาสนิกชนทั่วโลก ปัจจุบันวันวิสาขบูชาทางรัฐบาลประกาศให้เป็นวันหยุดราชการ 1 วัน พุทธศาสนิกชนบำเพ็ญกุศลตามประเพณีนิยม

การปฏิบัติตนในวันวิสาขบูชา

1. ทำบุญใส่บาตร กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ญาติที่ล่วงลับ และเจ้ากรรมนายเวร
2. จัดสำรับคาวหวานไปทำบุญถวายภัตตาหารที่วัด และปฏิบัติธรรม ฟังพระธรรมเทศนา
3. ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางพุทธศาสนา บำเพ็ญสาธารณประโยชน์
4. จัดแสดงนิทรรศการ ประวัติ หรือเรื่องราวความเป็นมาเกี่ยวกับวันวิสาขบูชาตามโรงเรียน หรือสถานที่ราชการต่างๆ เพื่อให้ความรู้ และเป็นการร่วมรำลึกถึงความสำคัญของวันวิสาขบูชา
5. ประดับธงชาติตามอาคารบ้านเรือน วัดและสถานที่ราชการ
6. ร่วมเวียนเทียนรอบอุโบสถที่วัดในตอนค่ำ เพื่อรำลึกถึงพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์

4.2.3 วันอัฐมีบูชา

วันอัฐมีบูชา แปลว่า การบูชาในวันแรม 8 ค่ำ เดือน 6 ถ้าปีใดมีอธิกมาส คือ เดือน 8 สองหนก็เลื่อนไปเป็นวันแรม 8 ค่ำ เดือน 7

ความสำคัญ วันอัฐมีบูชาเป็นวันที่ตรงกับวันถวายพระเพลิงพระพุทธรูปของพระพุทธเจ้าหลังจากเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว 7 วัน นับจากวันวิสาขบูชา โดยพวกมัลลกะษัตริย์แห่งเมืองกุสินารา พร้อมด้วยประชาชนทั่วไปตลอดจนพระสงฆ์ซึ่งมีพระกัสสปะเถระเป็นประธาน ได้ร่วมกันถวายพระเพลิงพระพุทธรูป ณ สถานที่ที่เรียกว่า มกุฏพันธเจดีย์ เมืองกุสินารา

หลักธรรมเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับวันอัฐมีบูชา ได้แก่

ธรรมสังเวช คือ ความสังเวชโดยธรรมเมื่อเห็นความแตกดับของสังขาร หมายถึงการปลงใจให้ถูกต้องตามธรรมหรือตามหลักที่ควรจะเป็น เป็นความสลัดใจ การกระตุ้นให้คิด ความรู้สึกเตือนสำนึก คือความรู้สึกสลัดใจที่ทำให้คิดได้ ทำให้จิตใจหันมานึกถึงสิ่งที่ตั้งตามจนเกิดความไม่ประมาทเพียรพยายามทำสิ่งที่ตนกุศลต่อไปธรรมสังเวช หรือการปลงธรรมสังเวช จึงเป็นการกระตุ้นเตือนจิตใจของเรา ให้มองเห็นคติธรรมของสังขารว่า มีการเกิดขึ้น มีการดำรงอยู่

ชั่วขณะ และมีการดับสลายไปในที่สุด ตกอยู่ภายใต้กฎไตรลักษณ์ คือ ความไม่แน่นอนการรักษา
สภาพเดิมไว้ได้นาน และไม่มีตัวตนที่ยั่งยืนแน่นอน

เมื่อเข้าใจคติธรรมอย่างนี้จะได้ไม่เศร้าโศกเสียใจ แต่มีจิตใจผ่องใสเบิกบาน และ
ตระหนักรู้ว่าแม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ตกอยู่ภายใต้กฎธรรมดาดังนี้ เมื่อเรา
มองเห็นว่าสรรพสิ่งย่อมมีการเกิดขึ้นและดับสลายไปในที่สุด ก็จะทำให้จิตใจเบิกบานผ่องใสอยู่ได้
เป็นอิสระ การปลงธรรมสังเวชจึงเป็นวิธีการปรับใจหรือทำใจอย่างถูกต้อง ตามหลักการที่ควรจะเป็น

ขันติธรรม ภายหลังจากการถวายพระเพลิงพุทธสรีระเสร็จแล้ว กษัตริย์จากเมืองน้อย
ใหญ่ได้ขอแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ กลุ่มมัลลกษัตริย์แห่งเมืองกุสินารา ซึ่งเป็นสถานที่ถวายพระ
เพลิงพระพุทธรูปไม่ประสงค์จะให้ จนเกือบจะเกิดสงครามแย่งพระบรมสารีริกธาตุขึ้น โทณ
พราหมณ์ ซึ่งเป็นพราหมณ์ผู้ใหญ่ มีฐานะเป็นอาจารย์ที่เคารพนับถือของประชาชน ได้ทำหน้าที่
เจรจาเพื่อการแบ่งพระบรมสารีริกธาตุว่า“ท่านทั้งหลายพระพุทธรูปเจ้าทรงสรรเสริญ ขันติธรรม การ
จะมาประหัตประหารกันเพราะแย่งพระบรมสารีริกธาตุของพระองค์ผู้ประเสริฐเช่นนี้ไม่ดีเลย ขอให้
พวกเราจงพร้อมใจกันแบ่งพระบรมสารีริกธาตุออกเป็น 8 ส่วน (8 เมือง) เพื่อสละบรรจุพระบรม
สารีริกธาตุจะได้แพร่หลายไปในทิศต่าง ๆ ประชาชนที่เลื่อมใสในพระพุทธรูปมีอยู่เป็นจำนวนมาก
จะได้สักการบูชา”

ขันติธรรม เป็นหลักธรรมสำคัญในทางพระพุทธศาสนา ที่สอนให้คนมีความอดทนมี
ความอดกลั้นต่อปัญหาต่างๆ ไม่ลุอำนาจแก่โทสะ โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่มีความอ่อนไหวใน
ด้านอารมณ์ และนำไปสู่ความขัดแย้ง เกิดการทะเลาะวิวาท และเกิดการสูญเสียตามมา
บางครั้งเป็นเรื่องเล็กน้อยไม่น่าจะเกิดขึ้น หากสมาชิกในสังคมใช้ขันติธรรมให้มากขึ้น ก็จะลด
ความขัดแย้งลงได้มากที่สุด

การปฏิบัติตน

1. ทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ หรือนำภัตตาหารไปถวายพระสงฆ์ที่วัดเสร็จแล้วกรวดน้ำ
อุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว
2. ฟังธรรม รักษาศีล 5 หรือศีลอุโบสถ (ศีล 8) เจริญสมาธิ แผ่เมตตา ให้แก่สรรพ
สัตว์

ข้อสังเกต

การปฏิบัติตนในวันพิธีอัฐฐมีบูชาที่ปฏิบัติเช่นเดียวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่นเดียวกับวันมาฆบูชา, วิสาขบูชา, แต่จะไม่มีกรเวียนเทียน

4.2.4 วันอาสาฬหบูชา

วันอาสาฬหบูชา แปลว่า การบูชาในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ถ้าปีใดมีอธิกมาส คือ เดือน 8 สองหน ก็เลื่อนไปวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 หลัง

ความสำคัญ วันอาสาฬหบูชาเป็นวันสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเป็นครั้งแรก เรียกว่า ปฐมเทศนา ธรรมที่ทรงแสดงชื่อ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตรโดยแสดงโปรดปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน และเป็นวันที่มีพระสาวกองค์แรกเกิดขึ้นในโลก ได้แก่ ท่านโกณฑัญญะ ทำให้พระรัตนตรัยมีองค์ครบ 3 ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์

หลักธรรมสำคัญ

ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร แปลว่าสูตรของการหมุนวงล้อแห่งพระธรรมให้เป็นไปมีความ โดยย่อว่า ที่สุด 2 อย่างที่บรรพชิตไม่ควรประพฤติปฏิบัติคือ การประกอบตนให้อยู่ในความสุขด้วย กาม ซึ่งเป็นธรรมอันเลวเป็นของชาวบ้าน เป็นของปุถุชน ไม่ใช่ของพระอริยะ ไม่ประกอบด้วย ประโยชน์ที่สุดอีกทางหนึ่งคือ การประกอบกรรมอันตนให้เกิดความลำบาก ไม่ใช่ของพระอริยะ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์

การดำเนินตามทางสายกลาง ไม่เข้าไปใกล้ที่สุดทั้งสองอย่างนั้น เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้า ได้ตรัสรู้ ด้วยปัญญาอันยิ่ง ทำดวงตาและญาณให้เกิด เป็นไปเพื่อความสงบระงับ ความรู้ยิ่ง ความ ตรัสรู้ และนิพพาน ทางสายกลาง ได้แก่ อริยมรรค มีองค์แปด คือ ปัญญาอันเห็นชอบ ดำริชอบ เจรจาชอบ การงานชอบ เลี้ยงชีพชอบ พยายามชอบ ระลึกชอบ และตั้งใจชอบ อริยสัจสี่ คือ ความจริงอันประเสริฐที่พระองค์ค้นพบ มี 4 ประการได้แก่

ความทุกข์ ได้แก่ ความเกิด ความแก่ ความตาย ความได้พบกับสิ่งที่ไม่เป็นที่รัก ความพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก ปรารถนาสิ่งใดแล้วไม่ได้สิ่งนั้น ว่าโดยย่อ อุปาทานในขันธ 5 เป็นทุกข์

สาเหตุแห่งทุกข์ ได้แก่ ตัณหาความทะยานอยาก อันทำให้เกิดอีกความกำหนัด เพลิดเพลินในอารมณ์ คือกามตัณหา ความทะยานอยากในกาม ภวตัณหา ความทะยานในภพ วิภวตัณหา ความทะยานอยากในความไม่มีภพ

ความดับทุกข์ โดยการดับตัณหาด้วยอริยมรรค คือ วิราคะ สละ ดับ ปล่อยไป ไม่พัวพัน

หนทางปฏิบัติเพื่อดับทุกข์ ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ 8 คือ ความเห็นชอบ ความดำริชอบ การเจรจาชอบ การกระทำชอบ การเลี้ยงชีพชอบ ความพยายามชอบ การระลึกชอบ และการตั้งจิตมั่นชอบ

เมื่อพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงประกาศพระธรรมจักร ให้เป็นไปแล้ว ได้มีการบันลือต่อ ๆ กันไปให้ทราบทั่วกันว่า พระธรรมอันยอดเยี่ยมที่พระองค์ทรงประกาศให้เป็นไปแล้ว ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เขตเมืองพาราณสี อันใด ๆ ในโลกจะปฏิวัติไม่ได้

การปฏิบัติตน

1. ทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ หรือนำภัตตาหารไปถวายพระสงฆ์ที่วัดเสร็จแล้วกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว
2. ฟังธรรม รักษาศีล 5 หรือศีลอุโบสถ (ศีล 8) เจริญสมาธิ แผ่เมตตา ให้แก่สรรพสัตว์
3. นำดอกไม้ ธูป เทียนไปเวียนเทียนที่วัดหรือศาสนสถานอื่นๆ

พิธีเวียนเทียน

การเวียนเทียน คือ การที่พุทธบริษัทถือดอกไม้ธูปเทียนที่จุดไว้ประนมมือทำประทักษิณ หรือ ทักษิณาววัฏ คือ เดินเวียนขวารอบพระอุโบสถหรือปูชนียวัตถุในวัด หรือพุทธสถาน โดยสำรวมใจน้อมระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยในขณะที่เดินอยู่นั้น เสร็จแล้วนำดอกไม้ธูปเทียนนั้นปักบูชาอันเป็นการแสดงความเคารพอย่างสูงด้วย เครื่องสักการบูชา มีระเบียบปฏิบัติที่เหมือนกันทั้ง 4 วัน (วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา) ต่างแต่คำกล่าวบูชาเท่านั้น

4.2.5 วันธรรมสวนะ

วันธรรมสวนะ แปลว่า วันฟังธรรม เรียกกันในปัจจุบันว่า วันพระ หรือวันอุโบสถ หมายถึงวันที่ชาวพุทธประชุมกันที่วัด เพื่อทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนาและฟังธรรม ในประเทศไทยได้กำหนดวันพระไว้เดือนละ 4 วัน คือ วันขึ้น 8 ค่ำ ขึ้น 15 ค่ำ แรม 8 ค่ำ และแรม 15 ค่ำ (บางเดือนอาจเป็นแรม 14 ค่ำ)

ความเป็นมา ตามประวัติเล่าว่าในสมัยพุทธกาล เมื่อพระพุทธเจ้าทรงประกาศพระพุทธศาสนาใหม่ ๆ พระเจ้าพิมพิสาร กษัตริย์แห่งเมืองมคธ ได้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในและนับถือพระพุทธศาสนา ทรงถวายสวนไผ่ให้เป็นวัดแรกในพระพุทธศาสนา ชื่อว่า วัดเวฬุวัน

ครั้งหนึ่งพระเจ้าพิมพิสารทอดพระเนตรเห็นศาสนิกของศาสนาอื่นมาประชุมกันในวันขึ้นวันแรม 8 ค่ำ และวันขึ้น วันแรม 14 หรือ 15 ค่ำ จึงนำมาราบทูลพระพุทธเจ้าโดยพระราชปรารภว่า “พวกเดียรถีย์มาประชุมกันในวันขึ้น วันแรม 8 ค่ำ และวันขึ้น วันแรม 14 หรือ 15 ค่ำ ดูเป็นระเบียบเรียบร้อยดี พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาน่าจะทำอย่างนั้นบ้าง”

พระพุทธเจ้าจึงมีพุทธานุญาตให้มีการประชุมกันในวันดังกล่าว การประชุมกันของ พระสงฆ์ ในเบื้องต้นแรกยังไม่ทราบว่าจะประชุมกันเพื่ออะไร ต่างก็นั่งนิ่งเงียบไม่สนทนาปราศรัยกัน ภายหลังพระพุทธเจ้าทรงให้มีการแสดงธรรมและฟังธรรมในวันดังกล่าวเพื่อนำไปเป็นข้อปฏิบัติขัด เกลาจิตใจ

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา วันธรรมสวนะหรือวันพระ จึงเป็นวันที่พระสงฆ์ประชุมพร้อมกันเพื่อ ฟังธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า และพุทธศาสนิกชนจะพากันไปวัดเพื่อฟังธรรม ปฏิบัติธรรม บำเพ็ญสมาธิสมาทานศีล 5 ศีล 8 หรืออุโบสถศีล เจริญภาวนา และฟังธรรม เพื่อทำจิตใจให้ สะอาด สงบ และสว่าง

ระเบียบพิธีปฏิบัติในวันธรรมสวนะ โดยทั่วไปเมื่อถึงวันธรรมสวนะ ชาวพุทธจะ ทำบุญตักบาตรในตอนเช้า แต่เมื่อว่าโดยระเบียบพิธีแล้วได้มีการกำหนดวิธีปฏิบัติตนของชาวพุทธ ไว้ ดังนี้

1. ตอนเช้า พระภิกษุสามเณรอุบาสิกอุบาสิกาประชุมพร้อมกันที่อุโบสถ วิหาร ศาลา การเปรียญหรือสถานที่ทางวัดได้จัดเตรียมไว้
2. พระภิกษุทำวัตรสวดมนต์ ในบางท้องถิ่นที่อุบาสิกอุบาสิกาจะร่วมทำวัตรสวดมนต์พร้อม กันกับพระสงฆ์ แต่ในบางแห่งก็จะทำหลังจากที่พระสงฆ์ทำเสร็จแล้ว
3. มีการสมาทานศีล 5 ศีล 8 ตามความเหมาะสมหัวหน้าอุบาสิกหรืออุบาสิกาประกาศ อุโบสถ กล่าวคำอาราธนาอุโบสถศีลพร้อมกัน พระสงฆ์ให้ศีล 8 เป็นอุโบสถศีล ผู้ที่รักษาอุโบสถ ศีลก็ต้องรับครบทั้ง 8 ข้อ แต่ถ้าผู้ใดต้องการจะรักษาศีล 5 ก็รับสมาทานเพียง 5 ข้อ ซึ่งข้อที่ 3 พระสงฆ์จะให้ด้วยบทว่า อพรัหมมะจะรียา....ต้องรับสมาทานว่ากาเมสุมิจฉาจารา....แทน และ รับต่อไปจนครบ 5 ข้อ เมื่อครบแล้วก็กราบ 3 ครั้ง ลงนั่งราบไม่ต้องรับต่อไป
4. มีการแสดงพระธรรมเทศนา ระหว่างการฟังธรรมอุบาสิกอุบาสิกาควรน้อมจิตรำลึก ตามด้วยอาการอันเคารพ กำหนดไปตามเนื้อหาพระธรรมเทศนาเพื่อเจริญศรัทธาและสติปัญญา
5. เมื่อพระสงฆ์แสดงธรรมจบแล้ว หัวหน้าอุบาสิกหรืออุบาสิกากล่าวคำสาธุเป็นอัน เสร็จพิธีการประชุมฟังธรรมบางวัดจะกำหนดเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงเช้าและช่วงบ่ายผู้ที่ฟังในช่วง เช้าแล้วจะอยู่ฟังในช่วงบ่ายต่อก็ได้ (คู่มือสำหรับนักเรียน นักรธรรม และธรรมศึกษาชั้นตรี 2535)

5. ความพึงพอใจ

5.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จของงานที่บรรลุ เป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นผลจากการได้รับการตอบสนองต่อแรงจูงใจ

หรือความต้องการของแต่ละบุคคลในแนวทางที่เขาประสงค์ ความพึงพอใจโดยทั่วไปตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Satisfaction และยังมีผู้ให้ความหมายคำว่า “ความพึงพอใจ” พอสรุปได้ดังนี้

คณิต ดวงหัตถ์ (2537) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความรู้สึกชอบ หรือพอใจของบุคคลที่มีต่อการทำงานและองค์ประกอบหรือสิ่งจูงใจอื่น ๆ ถ้างานที่ทำหรือองค์ประกอบเหล่านั้นตอบสนองความต้องการของบุคคลได้ บุคคลนั้นจะเกิดความพึงพอใจในงานขึ้น จะอุทิศเวลา แรงกาย แรงใจ รวมทั้งสติปัญญาให้แก่งานของตนให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีคุณภาพ

Gillmer (1965, 254 – 255 อ้างถึงใน เพ็ญแข ช่อมณี 2544, หน้า 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่าผลของเจตคติต่าง ๆ ของบุคคลที่มีต่อองค์กร องค์ประกอบของแรงงาน และมีส่วนสัมพันธ์กับลักษณะงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานซึ่งความพึงพอใจนั้นได้แก่ ความรู้สึกมีความสำเร็จในผลงาน ความรู้สึกที่ได้รับการยกย่องนับถือ และความรู้สึกว่ามีความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน

Morse (1955 อ้างถึงใน สันติ ธรรมชาติ, หน้า 24) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจในงานหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ลดความตึงเครียดของผู้ทำงานให้น้อยลง ถ้ามีความตึงเครียดมากก็จะเกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน ความตึงเครียดเป็นผลรวมจากความต้องการของมนุษย์ เมื่อคราวใดความต้องการได้รับการตอบสนองก็จะทำให้ความเครียดน้อยลง ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดความพึงพอใจ จากคำนิยามของ Morse ทำให้มีนักวิชาการอีกหลายท่านได้ให้ความหมายไปในทิศทางที่คล้ายคลึงกัน โดยเน้นว่าความพึงพอใจเกิดจากการได้รับการตอบสนอง เช่น Hoy and Miskel กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ดีต่องานซึ่งมักเกี่ยวข้องกับคุณค่าและความต้องการของบุคคลด้วย Dessler อธิบายความพึงพอใจว่าเป็นระดับความรู้สึกต่องานเพื่อความต้องการที่สำคัญของเรา เช่น ความมีสุขภาพดี มีความมั่นคง มีความสมบูรณ์พูนสุข มีพวกพ้อง มีคนยกย่องต่าง ๆ เหล่านี้ได้รับการตอบสนองแล้วทำให้มีผลต่องาน

Silmer (1984, 230 อ้างถึงใน ประภาภรณ์ สุรปภา 2544, หน้า 9) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นระดับขั้นตอนความรู้สึกในทางบวกหรือทางลบของคนที่มีลักษณะต่าง ๆ ของงานรวมทั้งงานที่ได้รับมอบหมาย การจัดระบบงานและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

Strauss (1980 อ้างถึงใน เพ็ญแข ช่อมณี 2544, หน้า 7) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกพอใจในงานที่ทำและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานนั้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร คนจะรู้สึกพอใจในงานที่ทำเมื่องานนั้นให้ผลประโยชน์ทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเขาได้

ในการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจนั้น โดยทั่วไปนิยมศึกษากันในสองมิติ คือ มิติความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานและมิติความพึงพอใจในการรับบริการ ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในรูปแบบผู้รับบริการ ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

Oskamps (1984, อ้างถึงใน ประภาภรณ์ สุรปภา 2544, หน้า 11) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจมีความหมายอยู่ 3 นัย คือ

1.1.1 ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพการณ์ที่ผลการปฏิบัติจริงได้เป็นไปตามที่บุคคลคาดหวังไว้

1.1.2 ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับของความสำเร็จที่เป็นไปตามความต้องการ

1.1.3 ความพึงพอใจ หมายถึง งานที่ได้ตอบสนองต่อคุณค่าของบุคคล

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า “ความพึงพอใจ” หมายถึง ความรู้สึกที่เป็นการยอมรับ ความรู้สึกชอบ ความรู้สึกที่ยินดีกับการปฏิบัติงาน ทั้งการให้บริการและการรับบริการในทุกสถานการณ์ ทุกสถานที่

5.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

Bernard (1968 อ้างถึงใน อำนวย บุญศรี, 2531) ได้กล่าวถึง สิ่งจูงใจที่ใช้เป็นเครื่องกระตุ้นบุคคลให้เกิดความพึงพอใจในงานไว้ 8 ประการ คือ

1. สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ ได้แก่ เงิน สิ่งของ หรือสภาวะทางกายที่ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเป็นการตอบแทน ชดเชย หรือเป็นรางวัลที่เขาได้ปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานนั้นมาเป็นอย่างดี
2. สิ่งจูงใจที่เป็นโอกาสของบุคคลที่มีชีวิตอยู่ เป็นสิ่งจูงใจสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความร่วมมือในการทำงานมากกว่ารางวัลที่เป็นวัตถุ เพราะสิ่งจูงใจที่เป็นโอกาสนี้บุคคลากรจะได้รับแตกต่างกัน เช่น เกียรติภูมิ การใช้สิทธิพิเศษ เป็นต้น
3. สภาพทางกายที่พึงปรารถนา หมายถึง สิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ได้แก่ สถานที่ทำงาน เครื่องมือการทำงาน สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งอันก่อให้เกิดความสุขทางกายในการทำงาน
4. ผลประโยชน์ทางอุดมคติ หมายถึง สมรรถภาพของหน่วยงานที่สนองความต้องการของบุคคลด้านความภาคภูมิใจที่ได้แสดงฝีมือ การได้มีโอกาสช่วยเหลือครอบครัวตนเองและผู้อื่น ทั้งได้แสดงความภาคภูมิใจต่อหน่วยงาน
5. ความตั้งใจในสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ฉันท์มิตร ถ้าความสัมพันธ์เป็นไปด้วยดีจะทำให้เกิดความผูกพันและความพอใจที่จะร่วมงานกับหน่วยงาน
6. การปรับสภาพการทำงานให้เหมาะสมกับวิธีการและทัศนคติของบุคคล หมายถึง การปรับปรุงตำแหน่งวิธีทำงานให้สอดคล้องกับความสามารถของบุคคลากร

7. โอกาสที่จะร่วมมือในการทำงาน หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในงานเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งของหน่วยงาน มีความรู้สึกเท่าเทียมกันในหมู่ผู้ร่วมงานและมีกำลังใจในการปฏิบัติงาน

8. สภาพของการอยู่ร่วมกัน หมายถึง ความพอใจของบุคคลในด้านสังคมหรือความมั่นคงในการทำงาน

Herzberg (1959, อ้างถึงใน เพ็ญแข ช่อมณี 2544 , หน้า 19) ได้ศึกษาทดลองเกี่ยวกับการจูงใจในการทำงานโดยการสัมภาษณ์วิศวกรในเมืองพิทส์เบิร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาทดลอง สรุปได้ว่า สาเหตุที่ทำให้วิศวกรและนักบัญชีเกิดความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการทำงานนั้นมีสององค์ประกอบคือ

1. องค์ประกอบกระตุ้น (Motivation Factors) หรือปัจจัยจูงใจ มีลักษณะสัมพันธ์กับเรื่องของการงานโดยตรง เป็นสิ่งที่จูงใจบุคคลให้มีความตั้งใจในการทำงานและเกิดความพอใจในการทำงาน ปัจจัยนี้ได้แก่

1.1 ความสำเร็จของงาน หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำงานได้เสร็จสิ้นและประสบผลสำเร็จ

1.2 การได้รับการยอมรับนับถือ หมายถึง การที่บุคคลได้รับการยอมรับนับถือไม่ว่าจากกลุ่มเพื่อน ผู้บังคับบัญชา หรือจากกลุ่มบุคคลอื่น

1.3 ลักษณะของงาน หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีของบุคคลที่มีต่อลักษณะของงาน

1.4 ความรับผิดชอบ หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการที่ได้รับการมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ ๆ และมีอำนาจรับผิดชอบอย่างเต็มที่

1.5 ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในสถานะหรือตำแหน่งของบุคลากรในองค์กร

2. องค์ประกอบค้ำจุน (Hygiene Factors) หรือปัจจัยค้ำจุน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานหรือส่วนประกอบของงาน ทำหน้าที่ป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน กล่าวคือ หากขาดปัจจัยเหล่านี้จะทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงานแต่แม้ว่าจะมีปัจจัยเหล่านี้ก็ยังไม่อาจยืนยันได้ว่าเป็นสิ่งจูงใจของผู้ปฏิบัติงาน ปัจจัยนี้ได้แก่

2.1 เงินเดือน หมายถึง ความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในเงินเดือนหรืออัตราการเพิ่มเงินเดือน

2.2 โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคตนอกจากจะหมายถึง การที่บุคคลได้รับการแต่งตั้งโยกย้ายตำแหน่งภายในองค์กรแล้ว ยังหมายถึงสถานการณ์ที่บุคคลสามารถได้รับ

ความก้าวหน้าในทักษะหรือวิชาชีพของเขา ดังนั้นจึงหมายถึงการที่บุคคลได้รับสิ่งใหม่ ๆ ในการเพิ่มพูนทักษะที่จะช่วยเชื่อมต่อวิชาชีพของเขา

2.3 ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา หมายถึง การติดต่อไม่ว่าจะเป็นกิริยาหรือวาจาที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

2.4 สถานะของอาชีพ หมายถึง ลักษณะของงานหรือสถานะที่เป็นองค์ประกอบทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกต่องาน เช่น การมีรถประจำตำแหน่ง เป็นต้น

2.5 ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา หมายถึง การติดต่อพบปะกัน โดยกิริยาหรือวาจาแต่ไม่ได้รวมถึงการยอมรับนับถือ

2.6 นโยบายและการบริหารงานขององค์กร หมายถึง การจัดการและการบริหารงานขององค์กร

2.7 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

2.8 สถานภาพการทำงาน ได้แก่ สถานภาพทางกายภาพที่เชื่อมต่อความเป็นสุขในการทำงาน

2.9 ความเป็นส่วนตัว หมายถึง สถานการณ์ซึ่งลักษณะบางประการของงานส่งผลต่อชีวิตส่วนตัวในลักษณะของผลงานนั้นเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีความรู้สึกอย่างไรอย่างหนึ่งต่องานของเขา

2.10 ความมั่นคงในงาน หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีความมั่นคงของงานความมั่นคงในองค์กร

2.11 วิธีการปกครองบังคับบัญชา หมายถึง ความรู้ความสามารถของผู้บังคับบัญชาในการดำเนินงานหรือความยุติธรรมในการบริหารงาน

สรุปได้ว่า ปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ส่วนปัจจัยค้ำจุนจะเป็นปัจจัยที่ป้องกันไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายหรือรู้สึกไม่พอใจในการทำงานซึ่งทฤษฎีสององค์ประกอบของ Herzberg นี้เชื่อว่าการสนองความต้องการของมนุษย์แบ่งเป็น 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หรือปัจจัยจูงใจที่สร้างความพึงพอใจ เป็นความต้องการขั้นสูงประกอบด้วยลักษณะงาน ความสำเร็จของงาน การยอมรับนับถือ การได้รับการยกย่องและสถานภาพ ส่วนองค์ประกอบที่ 2 หรือปัจจัยค้ำจุน หรือองค์ประกอบที่สร้างความไม่พึงพอใจ เป็นความต้องการขั้นต่ำ ประกอบด้วยสภาพการทำงาน การบังคับบัญชา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล นโยบายและการบริหารงาน ความมั่นคงในงานและเงินเดือน ไม่เป็นการสร้างเสริมบุคคลให้ปฏิบัติดีขึ้นแต่ต้องดำรงรักษาไว้เพื่อความพึงพอใจในขั้นสูงต่อไป

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

วรรณภา ม่วงทอง และคณะ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “คำขวัญจังหวัดพิจิตร” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยปรากฏว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “คำขวัญจังหวัดพิจิตร” มีประสิทธิภาพ 83.12 / 87.22 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “คำขวัญจังหวัดพิจิตร” สูงกว่าก่อนการอ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กิ่งขร เปาวัลย์ และคณะ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยปรากฏว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีประสิทธิภาพ 82.31 / 88.17 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นักเรียนมีพฤติกรรมตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก

รัตนา แสงเกษม และคณะ (2548) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “คำขวัญจังหวัดพิษณุโลก” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยปรากฏว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องคำขวัญจังหวัดพิษณุโลก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างขึ้นมา มีประสิทธิภาพ 84.84 / 85.93 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องคำขวัญจังหวัดพิษณุโลก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คะนิงนิจ ไชยชโย, ทิพวรรณ เกิดอ่วม, นิศานาถ ดีเทิดเกียรติ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “คำขวัญจังหวัดกำแพงเพชร” โดยใช้แนวคิดเส้นเล่าเรื่อง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “คำขวัญจังหวัดกำแพงเพชร” มีประสิทธิภาพ 84.00 / 85.83 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมสูงกว่าก่อนการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “คำขวัญจังหวัดกำแพงเพชร” ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

จุฑารัตน์ อ่วมแก้ว, ฉวี มีผึ้ง, อมรรัตน์ แสงนาค (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้วยบทร้อยกรองเรื่อง “รู้จักเมืองพรหม” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยปรากฏว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้วยบทร้อยกรองเรื่องรู้จักเมืองพรหม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 83.74 / 85.92 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการอ่าน

หนังสือเพิ่มเติมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหนังสือการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้วยบทร้อยกรองเรื่อง “รู้จักเมืองพรหม” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

บันดี (Bandy.1963.หน้า 68-A) ได้สำรวจพัฒนาการด้านการอ่านความแน่นชัดของนักเรียนเกรด 4-6 ผลปรากฏว่า นักเรียนเกรด 4 และ 6 ชอบมากที่สุด คือ เรื่องประวัติศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ซึ่งชอบมากกว่านักเรียนเกรด 5 เรื่องที่นักเรียนเกรด 6 ชอบมาก ได้แก่เรื่องลึกลับ เรื่องการผจญภัย ซึ่งชอบมากกว่านักเรียนเกรด 4 และ 5 อีกทั้งยังพบว่า นักเรียนหญิงชอบในเรื่องศิลปะการฝีมือ เทพนิยาย โคลงกลอน ชิวประวัติ สัตว์และตลก ในขณะที่นักเรียนชายชอบเรื่องวิทยาศาสตร์และกีฬา

แอสเลย์ (Ashley .1970.หน้า 426-432) ได้วิจัยเรื่อง ความสนใจการอ่านและเอกัตภาพในการอ่านของนักเรียนเกรด 4-7 พบว่า เรื่องที่นักเรียนชอบเป็นอันดับแรก คือ เรื่องลึกลับมหัศจรรย์ รองลงมา ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับการผจญภัย ฝึ การ์ตูน ขำขัน นิยาย วิทยาศาสตร์ และเรื่องสัตว์ ส่วนเรื่องที่ไม่ชอบมากที่สุด คือเรื่องเกี่ยวกับความรัก ส่วนมากเป็นนักเรียนชาย เกรด 5 เรื่องที่ไม่ชอบรองลงมาคือ เรื่องกีฬา คำประพันธ์ และสงคราม โดยเฉพาะเรื่องสงคราม นักเรียนที่ไม่ชอบเป็นนักเรียนหญิงเกรด 4-7

จากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมในเรื่องของประสิทธิภาพของหนังสือสรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมให้ความรู้ด้านเนื้อหา การใช้ภาษา ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์และส่งเสริมการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ให้กว้างขวางขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนสูงกว่าก่อนการอ่านหนังสือ และมีความรู้สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้อ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ